

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مختصر حقوق
سازمان های بین المللی

تدوین:

مسلم یعقوبی

انتشارات چتر دانش

۱۳۹۲

سرشناسه	: یعقوبی، مسلم، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: مختصر حقوق سازمان‌های بین‌المللی / تدوین مسلم یعقوبی؛ آبه سفارش موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش].
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۹ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۱-۸۷-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: سازمان‌های بین‌المللی
موضوع	: حقوق بین‌الملل
موضوع	: روابط بین‌المللی
شناسه افزوده	: موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲ م۳/۷ی/ JZ۴۸۵۰
رده بندی دیویی	: ۳۴۱/۲۰۷۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۹۷۳۵۷

نام کتاب	: مختصر حقوق سازمان‌های بین‌المللی
ناشر	: چتر دانش (آراء سبز سابق)
تدوین	: مسلم یعقوبی
صفحه آرابی	: شهرام خلخالی
نوبت و سال چاپ	: اول - ۱۳۹۲
لیتوگرافی	: تندیس نقره‌ای
چاپ و صحافی	: تندیس نقره‌ای
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۱-۸۷-۹
قیمت	: ۶۵۰۰ تومان

مرکز بخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - کوچه نوروز - پلاک ۲۰

تلفن: ۶۶۴۱۱۶۲۶ - ۶۶۴۸۹۰۵۹ - ۶۶۴۷۸۹۱۵

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

فهرست

بخش اول: تعاریف و مفاهیم کلی	۸
کلیات	۸
فصل اول: تاریخچه سازمان‌های بین‌المللی	۸
فصل دوم: تعاریف و مفاهیم (شخصیت حقوقی، سند موسس، مزایا و مصونیت)
.....	۱۰
فصل سوم: طبقه‌بندی سازمان‌های بین‌المللی	۱۶
بخش دوم: حقوق سازمان‌های بین‌المللی	۲۱
فصل اول: شخصیت حقوقی سازمان‌های بین‌المللی	۲۱
فصل دوم: آثار حقوقی شخصیت حقوقی سازمان‌ها	۲۳
فصل سوم: اعمال قابل انتساب به سازمان‌های بین‌المللی	۲۸
فصل چهارم: مسئولیت سازمان و اعضای آن	۳۵
بخش سوم: تشریح ساختار سازمان‌های بین‌المللی (اصول، اهداف، وظایف و	
اختیارت، ارکان، اعضاء و ...)	۳۸
فصل اول: سازمان‌های سیاسی (عمومی) جهانی	۳۹
گفتار اول: الف- جامعه ملل	۳۹
گفتار دوم: سازمان ملل متحد	۴۶
فصل دوم: سازمان‌های قضایی بین‌المللی	۹۵
گفتار اول: (۱) سازمان‌های قضایی و حقوقی بین‌المللی	۹۵
گفتار دوم: دیوان دائمی داورى بین‌المللی	۱۱۵

- گفتار سوم: دیوان بین المللی کیفری ۱۲۱
- فصل سوم: سازمان های بین المللی منطقه ای ۱۳۱
- گفتار اول: سازمان های منطقه ای اروپا و آتلانتیک ۱۳۱
- گفتار دوم: سازمان های بین المللی منطقه ای آسیایی- آفریقایی ۱۴۰
- گفتار سوم: سازمان های بین المللی آمریکایی ۱۴۹
- فصل چهارم: سازمان های فرا منطقه ای ۱۵۲
- گفتار اول: جنبش عدم تعهد ۱۵۲
- گفتار دوم: سازمان کنفرانس اسلامی ۱۵۴
- گفتار سوم: سایر سازمانهای بین المللی فرا منطقه ای ۱۵۶

مقدمه ناشر

رشته حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش به عنوان یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، گروه زیادی از دانشجویان علوم انسانی را به خود جلب نموده است. دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند. منابع علمی‌یی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع مجموعه کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی کمتر تغییر یافته و از صورتی به صورت دیگر تبدیل پیدا کرده‌اند. این در حالی است که نیاز مبرم دانش پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری غیر قابل انکار است. به این ترتیب ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان این رشته و نیز رشته‌های قریب به حقوق، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد. کتبی که از یک سو، روزآمدی و از سوی دیگر، تناسب با نیاز دانش پژوهان در آن‌ها، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد. موسسه آموزش عالی آزاد چتردانش به عنوان مجموعه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های موثری در همراهی با دانشجویان رشته حقوق بردارد. این موسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، اقدام به تولید آثاری نماید که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است که در این مسیر، بتواند با ارائه خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را به اثبات رساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

پیشگفتار

در دیدگاه برخی علمای حقوق، قرن بیستم را قرن رشد کمی شگفت انگیز سازمان های بین المللی دانسته اند که به این رشد کمی با گذار از نیمه قرن بیستم به لحاظ پیچیدگی ساختاری و نیز اشتغالات و فعالیت های گسترده سازمان ها و نیز تنوع و تکثر در قبول مسئولیت های بین الملل رشد کیفی را نیز باید مزید کرد.

پرداختن به ساختار و تشکیلات سازمان های بین المللی و نیز بررسی حقوقی سازمان های بین المللی نیازمند مطالعه و تدقیق در کتاب های متعددی است که در حال حاضر در بازار کتاب کشور فراهم بوده و بنا به ضرورت توسعه یافتگی این نهادهای نوظهور بین المللی و نیز بیان مفاهیم فلسفی، نظری و جزئیات ساختاری و اقدامات سازمان های بین المللی (به علت اهمیت نقش و جایگاه سازمان های بین الملل در عرصه جامعه بین الملل) متون تهیه شده از سوی اساتید این رشته بسیار حجیم و از جهت دسته بندی مطالب با تشتت و پراکندگی مفاهیم کاربردی مواجه می باشند. لذا با تاسی از تجربه تدوین ده ساله تست های کنکور مقطع کارشناسی ارشد آزمون های دانشگاهی سراسری و آزاد و با اشراف کامل بر نحوه توزیع تست های سال های گذشته از حیث موضوعات درسی و نیز مرجعیت کتب اساتید ارزشمندی از جمله کتب سازمان های بین المللی جناب آقایان دکتر رضا موسی زاده، دکتر ابراهیم بیگ زاده، دکتر سید قاسم زمانی و دکتر قائم مقام فراهانی تلخیص و دسته بندی مطالب علمی درس حقوق سازمان های بین الملل به شرح کتاب حاضر تدوین شده است که در یادگیری و مطالعات دانشجویان و نیز مدیریت زمان داوطلبان آزمون های تحصیلات تکمیلی مثرتر خواهد بود.

ضمناً از تلاش های مدیریت و نیز کارکنان موسسه آموزش عالی چتردانش در انجام تمهیدات لازم و نیز چاپ و نشر این کتاب که صادقانه اینجانب را یاری نموده اند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

مسلم یعقوبی - آبان ماه ۱۳۹۲

بخش اول: تعاریف و مفاهیم کلی کلیات

از مهم‌ترین آثار و نتایج تحولات مختلف در دو قرن اخیر، گسترش روابط بین‌المللی بوده است. به واقع قرن نوزدهم به بعد روابط غالباً دو جانبه دیپلماتیک دولت‌ها به تدریج با افزایش وابستگی متقابل چنان متحول شده که همکاری سازمان یافته آن‌ها به عنوان ضرورت اساسی زیست بین‌المللی اهمیتی مضاعف یافته است.

بدین ترتیب «سازمان‌های بین‌الملل، به عنوان ارگانیسم‌های بین‌المللی برای حل مشکلات ناشی از روابط بین‌الملل مددکار دولت‌ها شدند.» تا آن حد که در حال حاضر همچون نهادهایی حقوقی به تقریب در تمام عرصه‌های روابط بین‌الملل حضوری فعال یافته‌اند. امروزه سازمان‌های بین‌المللی با پیمودن مرزهای جغرافیایی تقریباً در تمام حوزه‌های بین‌المللی ریشه دوانده‌اند و هر مسأله‌ای که به نحوی از انحاء با منافع جامعه بین‌الملل مرتبط باشد عموماً در چارچوب سازمان‌های بین‌الملل تنظیم می‌گردد. بی‌شک رشد شگفت‌انگیز کمی سازمان‌های بین‌المللی نیز از برجسته‌ترین جنبه‌های روابط بین‌المللی در قرن بیستم بوده که بسیاری را به وجد آورده و به فردایی بهتر امیدوار ساخته است. لذا این موجودیتهای فراکشوری آنچنان در تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی (جهانی و منطقه‌ای) مداخلت یافته‌اند که نمی‌توان نقش آن‌ها را نادیده انگاشت.

فصل اول: تاریخچه سازمان‌های بین‌المللی

- تاریخچه سازمان‌های بین‌المللی

- در یونان و روم باستان افرادی امور تجاری و بازرگانی اشخاص دولت متبوع خود را در خارج از کشور بر عهده داشتند که به آن‌ها «کنسول» می‌گفتند.
- بعدها نمایندگان سیاسی نزد سایر کشورها ارسال کردند که به آن‌ها «سفیر» می‌گفتند.
- از قرن ۱۵ با پیشنهاد دولت ایتالیا دیپلماسی دوگانه (کنسول - سفیر) جای خود را به سفیر دیپلماتیک دائم سپرد.
- از قرن ۱۹ تشکیل کنفرانس‌های بین‌المللی برای حل و فصل اختلافات دو یا چند جانبه بین‌المللی و منطقه‌ای مرسوم شد.
- کنگره وین با ابتکار سیستم (کنسرت) نقطه عطفی در ایجاد سازمان‌های بین‌المللی است.
- کنفرانس‌های لندن که در پایان جنگ‌های بالکان برگزار شد آخرین کنفرانس‌هایی بود که در چهارچوب سیستم کنسرت اروپا تشکیل شد.

نکته: اتحاد مقدس به سال ۱۸۱۵ میلادی اتحادی بود که بین امپراطوران روسیه، اتریش و پروس در پاریس منعقد گردید و تا سال ۱۸۴۸ دوام داشت.

نکته: کشورهای انگلستان، عثمانی و پاپ جزء اتحاد مقدس نبودند.

- اتحادیه های بین المللی خصوصی

- عموماً توسط اشخاص خصوصی یا اتحادیه های صنفی تشکیل می شد.

- با هدف دفاع از منافی که جنبه بین المللی و نیاز به مشارکت جهانی دارد، شکل گرفتند.

- نخستین اتحادیه بین المللی خصوصی را می توان «کنوانسیون جهانی ضد بردگی» به سال ۱۸۴۰ نام برد.

- مهم ترین اتحادیه های بین المللی خصوصی عبارتند از:

- ۱- کمیته بین المللی صلیب سرخ ۱۸۶۳
- ۲- اتحادیه بین المجالس ۱۸۸۹
- ۳- انجمن حقوق بین الملل ۱۸۷۳
- ۴- انجمن ادبیات و هنر ۱۸۷۸
- ۵- اتاق بازرگانی بین المللی ۱۹۱۹

- شرایط تشکیل اتحادیه های بین المللی خصوصی عبارت بود از:

- داشتن یک ارگان دائمی
- اهداف مشترک و منافع جمعی
- آزادی عضویت برای کلیه اشخاص و کشورها

نکته: برخی اتحادیه های بین المللی خصوصی بعدها تبدیل به اتحادیه (سازمان های) بین المللی دولتی (عمومی) شدند. از جمله می توان به کنگره بین المللی اوزان، مقادیر و پولها در سال ۱۸۶۷، اتحادیه متریک یا اندازه گیری، سازمان بین المللی کار، دفتر بین المللی مالکیت ادبی و هنری و انجمن بین المللی ادبیات و هنر اشاره کرد.

- اتحادیه های بین المللی عمومی

- اولاً، از اجتماع کشورها و یا سازمان های دولتی ایجاد می شوند.
- ثانیاً، بر اساس یک معاهده دو یا چند جانبه شکل می گیرند.

- از جمله اولین و مهمترین اتحادیه های بین المللی که می توان آن ها را سرآغاز این سازمان های بین المللی دانست عبارتند از:

- کمیسیون راین در زمینه ارتباطات ۱۸۱۵
- کمیسیون اروپایی رود دانوب ۱۸۵۶
- اتحادیه بین المللی حمل و نقل و راه آهن ۱۸۹۰
- اتحادیه جهانی پست ۱۸۷۴
- دفتر بین المللی بهداشت عمومی ۱۹۰۳

- به لحاظ تاریخی پیشینه سازمان های بین المللی را به شرح ذیل می توان شرح داد:

- الف- تشکیل کنگره های بین المللی در سطح سران کشورها
 - ب- تشکیل و گسترش کنفرانس های بین المللی با موضوعات بین المللی با شرکت نمایندگان سران کشورها
 - ج- تشکیل اتحادیه های بین المللی خصوصی توسط اشخاص و اصناف با منافع بین المللی
 - د- تشکیل اتحادیه های بین المللی عمومی توسط کشورها و سازمان های دولتی با اهداف بین المللی
- نکته مهم: تأسیس «جامعه ملل» در سال ۱۹۱۹ پس از پایان جنگ جهانی اول را باید نقطه عطفی در تأسیس و فعالیت سازمان ها بین المللی دانست.

فصل دوم: تعاریف و مفاهیم [شخصیت حقوقی، سند موسس، مزایا و مصونیت]

- تعریف سازمان های بین المللی
- سازمان بین المللی به تجمعی از دولت ها اطلاق می شود که بر اساس یک سند تأسیس (معاهده) تشکیل می شود و اعضای آن اهداف مشترکی را در چهارچوب نهادها و کارگزاری های ویژه با فعالیت مستمر و مدام دنبال می کنند.
- پس، ویژگی سازمان های بین المللی عبارتست از:

- متشکل از اجتماع دولت هاست.
- مستند به سند تأسیس است.
- اعضای آن اهداف مشترکی دارند.
- فعالیت آن در قالب نهادها و کارگزاری های خاص انجام می شود.
- فعالیت آن مستمر و دائمی است.

نکته: اعضای برخی سازمان های بین المللی دولت ها نیستند مثل:

- سازمان بین المللی کار: علاوه بر نمایندگان دولت ها نمایندگان کارگران و کارفرمایان هم هستند.

- اتحادیه بین المللی مخابرات و تلگراف که در آن کارشناسان فنی فعالیت می کنند.
- دیوان بین المللی دادگستری که قضات آن نمایندگان دولت متبوع خود نیستند، بلکه مستقل اند.

نکته: در پارلمان اروپا نیز نمایندگان حاضر، نمایندگان دولت های اروپایی نیستند بلکه نمایندگان مردم اروپا هستند.

- آثار تصویب سند تأسیس سازمان های بین المللی

- اعلام موجودیت سازمان
- احراز شخصیت حقوقی و بین المللی سازمان

نکته: تأسیس سازمان های بین المللی ضرورتاً در پی انعقاد معاهدات چند جانبه صورت می گیرد.

- شیوه های رایج تصویب سند تأسیس سازمان های بین المللی عبارتست از:

- ۱- تأسیس با تصویب تعداد محدود از دولت ها
- ۲- تأسیس با تصویب اکثریت دولت ها
- ۳- تأسیس با تصویب با اتفاق کلیه دولت ها
- ۴- تأسیس با تصویب اکثریت دولتهای عضو بعلاوه چند کشور خاص (مثل منشور ملل متحد که می بایست علاوه بر تصویب اکثریت دولت های عضو به تصویب کلیه کشورهای عضو دائم شورای امنیت نیز برسد).

- شخصیت بین المللی سازمان ها یعنی:

آنها از حقوق و تکالیف خاص برخوردار می شوند.
 سازمان را از دولت های بوجود آورنده متمایز می کند.
 سازمان مسئول اقدامات خود و کارکنان خود است.
 استقلال بودجه و تصمیم گیری پیدا می کنند.
 جزء تابعان حقوق بین الملل محسوب می شوند.

- دیوان بین المللی دادگستری در قضیه (جبران خسارت وارده به کارکنان سازمان ملل متحد) به سال ۱۹۴۹ شخصیت حقوقی و بین المللی سازمان ملل متحدو به تبع آن سایر سازمان های بین المللی را به رسمیت شناخت.

- برابر رأی مزبور صلاحیت سازمان ها می تواند:

صریح: مندرج در سند تأسیس و اساسنامه آن باشد.
 ضمنی: استنباط از مأموریت و نیز عمل و رویه سازمان قابل درک است.

- صلاحیت سازمان های بین المللی یعنی حیظه عملکرد آن ها که در این باره دو نظریه وجود دارد:

الف- نظر تصریح شده: که می توان با مراجعه به اساسنامه و معاهده مؤسس آن را استنباط و استخراج کرد. آقایان روتر و هانس کلسن طرفدار این نظریه هستند.

ب- نظریه صلاحیت ضمنی: صلاحیت سازمان فقط موارد مصرح در اساسنامه نیست بلکه می توان آن را به طرق زیر تعیین کرد:

۱) استخراج از طریق بررسی اساسنامه و سایر اسناد سازمان مثل (قراردادهای مقرر)

۲) استنباط از رویه و عملکرد سازمان

۳) توجه اقدامات سازمان با اهداف سازمان

۴) تعیین صلاحیت در چهارچوب فعالیت سازمان

نکته: از طرفداران این نظریه می توان به دیوان بین المللی دادگستری در رأی سال ۱۹۴۹ و همچنین در قضیه نامیبیا ۱۹۵۰ اشاره کرد. همچنین خانم باستید پروفیسور شمرس با این نظر موافقت.

نکته: حق عضویت در سازمان های بین الملل مختص دولت هاست.

سایر موجودیت‌ها (نهضت‌های آزادی‌بخش، سازمان‌های بین‌المللی) از حق عضویت محدود (عضو ناظر) برخوردار هستند.

- مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی

مفهوم جدید مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی نخستین بار در کنفرانس سانفرانسیسکو ۱۹۴۵ در حین تأسیس سازمان ملل مطرح شد.

- کمیسیون حقوق بین‌الملل مأمور تدوین مقررات مربوط به مزایا و مصونیت سازمان‌های بین‌المللی شد و در سال ۱۹۴۶ تحت عنوان «کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان ملل متحد» به تصویب مجمع عمومی رسید.

نکته: تدوین مقررات راجع به مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی در سال ۱۹۴۶ زودتر از مزایا و مصونیت‌های دیپلماتیک کشورها که در سال ۱۹۶۱ (سیاسی) و ۱۹۶۳ (کنسولی) بود صورت گرفت.

نکته: دولت‌ها در خصوص مزایا و مصونیت دیپلماتیک تا سال ۱۹۶۱ و ۱۹۶۳ تابع قواعد عرفی بودند.

نکته: اعطای مزایای دیپلماتیک جزء نزاکت بین‌المللی است و اگر کشوری از اعطای آن به مأموران دیپلماتیک خودداری کرد مسئولیت بین‌المللی ندارد.

نکته: مصونیت مأموران دیپلماتیک جزء قواعد مسلم حقوق بین‌الملل بوده و همه دولت‌ها ملزم به اجرای مقررات آن هستند و اگر رعایت نکنند دارای مسئولیت بین‌المللی هستند.

- اعتبار تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی

- کشورهای در حال توسعه از جمله اولین بار نماینده دولت فیلیپین سعی داشتند به تصمیمات مجمع عمومی سازمان ملل جنبه الزام‌آوری بخشند و آن را در زمره قواعد حقوقی الزام‌آور بین‌المللی تلقی کنند که موفق نشدند.

- تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی می‌تواند عناوین متعددی داشته باشد از جمله:

اعلامیه

توصیه‌نامه

قطعنامه

می تواند ماهیتاً اداری، حقوقی و یا تقنینی باشد. -
 تمامی آن ها برای ارگان های سازمان ملل متحد الزام آور هستند. (تصویب بودجه سالانه،
 ایجاد ارکان فرعی جدید، انتخاب اعضای ارکان و ...)

۲- قطعنامه های مربوط به حفظ صلح و امنیت بین المللی (قطعنامه های عملیاتی)
 کلیه تصمیمات شورای امنیت در خصوص اقدامات قهر آمیز مستند به فصل هفتم منشور
 الزام آور هستند.

نکته: اکسون (قطعنامه اتحاد برای صلح) چیست؟ هرگاه فعالیت شورای امنیت در قضیه خاصی
 در اثر حق وتوی اعضای دائم بی نتیجه بماند، مجمع عمومی می تواند تصمیمات لازم را در
 خصوص اقدامات دسته جمعی و حتی توسل به زور اتخاذ کند.

۳- قطعنامه های اعلامی (کاستاندا): حاوی اصول و مبانی بوده و به «اعلامیه اصول» یا
 به اختصار «اعلامیه» مشهورند.

اعلامیه ها جنبه الزام آوری ندارند ولی مقدمه ساز خوبی برای ایجاد قواعد حقوقی در آینده
 هستند.

اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸
 اعلامیه حقوق کودک ۱۹۵۹
 اعلامیه حاکمیت دولت ها بر منابع طبیعی ۱۹۶۰
 - از اعلامیه های مهم

نکته: سازمان ملل در سرزمین هر یک از اعضای خود از مزایا و مصونیت هایی که برای رسیدن
 به مقاصد آن سازمان لازم است برخوردار است. (بند ۱ ماده ۱۰۵ منشور)

نکته: نمایندگان اعضای ملل متحد و کارمندان سازمان نیز از مزایا و مصونیت هایی که برای
 وظایف آنان به طور مستقل لازم است، تا آنجا که این وظایف مربوط به سازمان می باشد،
 برخوردار خواهند بود.

- کنوانسیون ۱۹۷۵ مجمع عمومی راجع به مزایا و مصونیت نمایندگان دولت ها نزد سازمان
 های بین المللی است.

- منابع حقوقی مزایا و مصونیت های سازمان های بین المللی

- عرف بین الملل
- اسناد مؤسس سازمان های بین المللی
- اسناد و معاهدات دو و چند جانبه
- رویه قضایی بین المللی
- دکترین

- مصونیت قضایی
 - مصونیت اموال و اماکن سازمان
 - و اعضای دیپلماتیک
 - مصونیت بایگانی اسناد
 - آزادی ارتباطات
 - مصونیت از تعرض
 - پناهندگی
- انواع مصونیت های سازمان های بین الملل**

مصونیت فقدان مسئولیت نیست.

- انصراف از مصونیت باید توسط ارکان ذیصلاح سازمان که در سند تأسیس معین شده است صورت گیرد.

نکته: دولت فرستنده می تواند مصونیت قضایی رئیس هیأت دیپلماتیک و کارمندان و اشخاص برخوردار از مصونیت را سلب کند.

- برابر قراردادهای مقرّ کشورهای عضو بدون اجازه بالاترین مسئول سازمان (رئیس هیأت دیپلماتیک) حق ورود به محدوده اماکن و عملکرد سازمان را ندارند و حتی مسئول حفاظت از آن هم هستند.

نکته: اصولاً در «قراردادهای مقرّ» قید می شود، سازمان حق اعطای پناهندگی به افراد در محدوده مقرّ را ندارد.

- معافیت از عوارض و مالیات ها
 - معافیت از حقوق گمرکی و بازرسی
 - معافیت از مقررات بیمه های اجتماعی
 - معافیت از خدمات شخصی
- انواع مزایای سازمان های بین المللی**

نکته: توشه شخصی رئیس هیأت دیپلماتیک از تفتیش معاف می باشد مگر دلایل جدی بر وجود اشپایی ممنوع باشد که در این صورت تفتیش با حضور شخص رئیس هیأت دیپلماتیک صورت می گیرد.

فصل سوّم: طبقه بندی سازمان‌های بین المللی

- طبقه بندی سازمان های بین المللی

از حیث جغرافیا (قلمرو)

- سازمان های جهانی
- سازمان های میان قاره ای
- سازمان های درون قاره ای یا منطقه ای

از حیث مؤسّسین

- سازمان های بین الدولی
- سازمان های غیردولتی

از حیث اختیارات آن ها

- تصمیم گیر
- اجرایی
- تعیین معیار
- مشورتی

از حیث موضوع فعالیت آن ها

- سیاسی
- نظامی
- اقتصادی
- فرهنگی
- ورزشی
- ادبی و هنری، علمی
- حقوقی - قضایی

نکته: بهترین نوع دسته بندی از نوع مؤسّسین یا اعضای آن هاست که به نوعی سایر دسته جات

را می توان در دل آن جای داد.

- ۱- سازمان های بین المللی دولتی
- سازمان‌های دولتی جهانی
 - سازمان‌های بین دولتی فرا منطقه ای
 - سازمان‌های بین دولتی منطقه ای

الف- سازمان های بین المللی دولتی جهانی

- وابسته به سازمان ملل متحد
- سازمان های ارتباطی جهانی
 - سازمان های فرهنگی، اجتماعی جهانی
 - سازمان های پولی و مالی جهانی
 - سازمان های تجاری و صنعتی جهانی
 - سازمان های آموزشی و پژوهش جهانی

- سازمان های بین الدولی جهانی خارج از ملل متحد

- انجمن توانبخشی بین المللی معلولین
- سازمان شهرهای متحد
- اتحادیه بین المللی حفاظت از طبیعت و منابع طبیعی

- ب- سازمان های بین الملل دولتی منطقه ای
- سازمان های منطقه ای اروپایی
 - سازمان های منطقه ای آمریکایی
 - سازمان های منطقه ای آفریقایی
 - سازمان های منطقه ای آسیایی

- ج- سازمان های بین المللی دولتی فرا منطقه ای
- جنبش عدم تعهد
 - سازمان کنفرانس اسلامی
 - اتحادیه عرب
 - ناتو

۲- سازمان های بین الملل غیردولتی: (جزء تابعان حقوق بین الملل نیستند)

به دو گروه تقسیم می شوند: چندی ملیتی
 - سازمان های بین المللی غیردولتی مثل شرکت های
 - سازمان های بین المللی غیردولتی غیر انتفاعی

نکته: مجمع عمومی در سال ۱۹۴۶ از شورای اقتصادی و اجتماعی خواست کمیته ای کارشناسی جهت طبقه بندی سازمان های غیردولتی غیر انتفاعی تشکیل دهد.

- کمیته مزبور در سال ۱۹۶۸ ضوابطی را برای فعالیت سازمان های غیردولتی تعیین و به تصویب شورای اقتصادی و اجتماعی رساند.

- شورای اقتصادی اجتماعی ضمن پذیرش یک سازمان بین المللی می تواند به او مقام مشورتی هم اعطا کند.

شرایط پذیرش یک سازمان بین المللی غیردولتی غیر انتفاعی از سوی شورای اقتصادی اجتماعی

الف- موضوع فعالیت سازمان یکی از موضوعات کاری شورای اقتصادی و اجتماعی باشد (اقتصادی، فرهنگی، آموزشی و ...)

ب- اهداف سازمان با اهداف و اصول منشور ملل متحد منطبق باشد.

ج- سازمان باید حامی سازمان ملل باشد.

د- سازمان باید از منزلت بین المللی برخوردار بوده و ویژگی نماینده بودن را داشته باشد.

ه- سازمان دارای مقر بوده و دارای اساسنامه ای باشد که دموکراتیک مصوب شده باشد.

و- نمایندگان سازمان مستقل و به نمایندگی از سازمان اقدام کنند.

ز- سازمان باید دارای ساختار بین المللی باشد.

ح- بودجه سازمان از سوی اعضا و وابستگان تهیه شود.

ط- قابلیت همکاری با شورا را داشته باشد.

ک- توان ارائه مشورت به شورا و نیز توان نمایندگی سازمان های ملی را داشته باشد.

- طبقه بندی سازمان های بین المللی غیردولتی غیر انتفاعی

گروه ۱ (فعالیت آن ها با شورای اقتصادی، اجتماعی هماهنگی دارد).

گروه ۲

گروه راستر

نکته: نمونه هایی از سازمان های بین المللی غیردولتی و غیر انتفاعی

- اتحادیه بین المللی زنان

- کنفدراسیون بین المللی اتحادیه های آزاد کارگری

- اتحادیه جهانی مسلمانان

- کنگره جهانی مسلمانان

- شورای بین المللی زنان

- اتحادیه بین المجالس

- اتحادیه انجمن های هلال احمر و صلیب سرخ

- این سازمان ها حق شرکت در جلسات شورا و ارگان‌های تابعه را دارند.

- حق ارائه پیشنهاد جهت گنجاندن در تصمیمات شورا را دارند.

نکته: گروه ۲ شامل سازمان ها و مؤسساتی می شود که دارای صلاحیت ومسئولیت محدود

می باشند و فقط در موضوعاتی که مرتبط با وظایف شورای اقتصادی و اجتماعی است

فعالیت و اظهار نظر می کنند.

- این سازمان ها در جلسات علنی شورا شرکت کرده و اظهارات کتبی و شفاهی خود را به

شورا اظهار می دارند.

سازمان عفو بین الملل

کمیته بین المللی صلیب سرخ

- اهم این سازمان ها عبارتند از: کمیسیون بین المللی حقوقدانان

فدراسیون بین المللی حقوق بشر

گروه حقوق اقلیت ها

- سازمان های بین المللی غیردولتی و غیر انتفاعی راستر: سازمان هایی هستند که

دارای مقام مشورتی با شورا نیستند ولی شورا یا دبیرکل تشخیص می دهد که سازمان های

مذکور می‌توانند در برخی موارد کمک‌های مفیدی به بحث‌ها و موضوعات مطرح در ارگان‌های شورا بکنند.

نکته: سازمان‌هایی هم که نزد آژانس‌های تخصصی سازمان ملل دارای مقام مشورتی هستند، در این گروه قرار می‌گیرند.

نمونه سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی واقع در گروه راستر می‌توان به «سازمان آموزشی بین‌المللی سوسیالیستی» اشاره کرد.

نکته: هر سازمانی که فعالیت با اهمیت دارد و مقاصد آن رابطه‌ای با اهداف و مقاصد سازمان ملل متحد دارد می‌تواند تقاضای اخذ مقام مشورتی و قرارگرفتن در یکی از گروه‌های سه‌گانه فوق را بکند.

- شورای اقتصادی و اجتماعی می‌تواند مقام مشورتی سازمان‌ها را پس بگیرد یا آن‌ها را از گروهی بالاتر به گروه پایین‌تر تنزل دهد. (اگر اصول مربوطه را رعایت نکنند)

- موارد امکان‌تعلیق مقام مشورتی سازمان از سوی شورا

- دریافت کمک‌های مخفی از دولتی به منظور اعمال نفوذ در تصمیمات سازمان
- سوء استفاده از موقعیت خود و عمل بر خلاف اصول و اهداف منشور ملل متحد
- عدم ارائه کمک موثر در طول سه سال پیاپی

نکته: شورای اقتصادی و اجتماعی هر سال قبل از برگزاری اجلاس عادی درخواست سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در رابطه با کسب مقام مشورتی و یا تغییر گروه سازمان را بررسی می‌کند.